

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos
žemės ūkio ministro
2008 m. kovo 15 d.
įsakymu Nr. 3D-144
(Lietuvos Respublikos
žemės ūkio ministro
2010 m. vasario 20 d.
įsakymo Nr. 3D-146 redakcija;
Lietuvos Respublikos
žemės ūkio ministro
2011 m. gegužės 6 d.
įsakymo Nr. 3D-387
redakcija)

Neoficiali redakcija

LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2007–2013 METŲ PROGRAMOS PRIEMONĖS „PARAMA VERSLO KŪRIMUI IR PLĖTRAI“ ĮGYVENDINIMO TAISYKLĖS (VEIKIANČIOS AR NAUJAI ĮSTEIGTOS LABAI MAŽOS ĮMONĖS PLĖTRA)

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ įgyvendinimo taisyklės (veikiančios ar naujai įsteigtos labai mažos įmonės plėtra) (toliau – Taisyklės) parengtos vadovaujantis 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (OL 2005 L 277, p. 1) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 473/2009 (OL 2009 L 144, p. 3), 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1974/2006, nustatančiu išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles (OL 2006 L 368, p. 15), padarytais 2010 m. vasario 8 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 108/2010 (OL 2010 L 36, p. 4), 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1998/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL 2006 L 379, p. 5), Komisijos komunikatu „Bendrijos laikinoji valstybės pagalbos priemonių sistema siekiant padidinti galimybes gauti finansavimą dabartinės finansų ir ekonomikos krizės sąlygomis“ (OL 2009 C 16, p. 1), Komisijos komunikatu „Sąjungos laikinosios valstybės pagalbos priemonių sistemos siekiant padidinti galimybes gauti finansavimą dabartinės finansų ir ekonomikos krizės sąlygomis pakeitimas“ (OL 2011 C 6, p. 5), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. vasario 13 d. nutarimu Nr. 189 „Dėl valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai priemonių įgyvendinimą, paskyrimo“ (Žin., 2007, Nr. 22-839; 2009, Nr. 43-1667), Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programa, patvirtinta 2007 m. spalio 19 d. Komisijos sprendimu Nr. C(2007)5076 (toliau – Programa), Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos administravimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. 3D-153 (Žin., 2007, Nr. 41-1562, 2009, Nr. 21-834) (toliau – Administravimo taisyklės), Valstybės pagalbos schema N 523/2009, patvirtinta 2009 m. lapkričio 13 d. Komisijos sprendimu Nr. C(2009)9026

(OL 2009 C 321, p. 6), ir Valstybės pagalbos schema SA.32575 (2011/N), patvirtinta 2011 m. vasario 23 d. Komisijos sprendimu Nr. C(2011)1263 (OL 2011 C 76, p. 5).

2. Taisyklės taikomos:

2.1. pareiškėjams, pateikusiems paramos paraiškas iki 2010 m. spalio 3 d. Programos priemonei „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ (toliau – Priemonė) įgyvendinti, kai paramos prašoma veikiančios ar naujai įsteigtos pelno siekiančios labai mažos įmonės veiklos plėtrai;

2.2. pareiškėjams, teikiantiems paramos paraiškas, kai prašoma paramos suma yra didesnė kaip 260 000 Lt (du šimtai šešiasdešimt tūkstančių litų);

3. Taisyklės netaikomos:

3.1. pareiškėjams, teikiantiems paramos paraiškas pagal Priemonę naujai pelno siekiančiai labai mažai įmonei steigti;

3.2. pareiškėjams, kurių prašomos paramos suma yra ne didesnė kaip 260 000 Lt (du šimtai šešiasdešimt tūkstančių litų). Paramos paraiškos, kai prašoma paramos suma neviršija 260 000 Lt (dviejų šimtų šešiasdešimt tūkstančių litų), teikiamos vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ supaprastintosiomis įgyvendinimo taisyklėmis (veikiančios labai mažos įmonės ar kaimo gyventojų individualiojo verslo plėtra), patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. gegužės 12 d. įsakymu Nr. 3D-338 (Žin., 2009, Nr. 57-2242; 2010, Nr. 25-1186).

II. TAISYKLĖSE VARTOJAMI SUTRUMPINIMAI IR SĄVOKOS

4. Taisyklėse vartojami sutrumpinimai apibrėžti Programoje, Administravimo taisyklėse.

5. Taisyklėse vartojamos sąvokos:

Kaimo gyventojas – fizinis asmuo, kuris ne mažiau kaip vienus metus iki paramos paraiškos pateikimo nuolatinę gyvenamąją vietą deklaruoja kaimo vietovėje.

Projekto kontrolės laikotarpis – penkerių arba septynerių metų laikotarpis nuo paramos sutarties pasirašymo dienos, per kurį tikrinama, kaip paramos gavėjas laikosi projekte numatytų įsipareigojimų. Septynerių metų terminas taikomas tuo atveju, kai Projektų atrankos komiteto rekomendacijoje skirti paramą nurodoma, kad projektas turi būti įtrauktas į rizikingų projektų sąrašą.

Kitos Taisyklėse vartojamos sąvokos apibrėžtos Programoje, Administravimo taisyklėse, kituose teisės aktuose.

III. PRIEMONĖS TIKSLAI IR VEIKLOS SRITYS

6. Priemonės bendrasis tikslas, specialieji ir veiklos tikslai apibrėžti Programoje.

7. Pagal Priemonę remiamos veiklos sritys:

7.1. pirmoji veiklos sritis – ne žemės ūkio veikla, įskaitant:

7.1.1. su žemės ūkiu nesusijusių paslaugų Lietuvos Respublikos teritorijoje teikimą;

7.1.2. produktų, nepatenkančių į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedą (toliau – Sutarties I priedas), nedidelės apimties gamybą. Parama teikiama produktų gamybai, kai galutinis gaminamas, numatytas gaminti produktas nepatenka į Sutarties I priedą. Tarpinis produktas, naudojamas kaip žaliava galutiniam, į Sutarties I priedą nepatenkančiam produktui gaminti, gali būti įtrauktas į Sutarties I priedą;

7.2. antroji veiklos sritis – tradicinių amatų puoselėjimo veikla, įskaitant:

7.2.1. vieno ar kelių tradicinių amatų kūrimą ir plėtrą;

7.2.2. tradicinių amatų centrų plėtrą (pelno siekiančius projektus). Parama ne pelno siekiantiems (viešojo pobūdžio) projektams, pagal kuriuos steigiami tradicinių amatų centrai ir (arba) plėtojama jų veikla, teikiama pagal Programos priemonę „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“.

8. Pagal Priemonę remiamų veiklos rūšių sąrašas pateiktas Taisyklių 1 priede.
9. Pagal Priemonę neremiamų veiklos rūšių sąrašas pateiktas Taisyklių 2 priede.

IV. PARAMOS DYDIS

10. Didžiausia paramos suma vienam projektui:

10.1. iki 690 560 Lt (šešių šimtų devyniasdešimt tūkstančių penkių šimtų šešiasdešimties litų), kai paramos gavėjas yra veikianti ar naujai įsteigta labai maža įmonė, užsiimanti ir (arba) projekto įgyvendinimo metu ketinanti užsiimti apgyvendinimo paslaugų teikimu;

10.2. laikotarpiu nuo šios Taisyklių redakcijos įsigaliojimo dienos iki 2010 m. gruodžio 31 d. – iki 1 726 400 Lt (vieno milijono septynių šimtų dvidešimt šešių tūkstančių keturių šimtų litų) (šiuo atveju, vadovaujantis Valstybės pagalbos schema SA.32575 (2011/N), sprendimas dėl paramos skyrimo turi būti priimtas ne vėliau kaip iki 2011 m. gruodžio 31 d.). Jei projektas skirtas apgyvendinimo paslaugoms organizuoti, didžiausia paramos suma jam įgyvendinti nustatoma vadovaujantis Taisyklių 10.1 punkto nuostatomis.

11. Suteikiamos paramos dydis skaičiuojamas atsižvelgiant į tinkamas finansuoti projekto išlaidas.

12. Finansuojama iki:

12.1. 65 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų, išskyrus Taisyklių 12.2 punkte nurodytą atvejį.

12.2. 75 proc. visų tinkamų finansuoti projekto, teikiamo pagal antrąją veiklos sritį, išlaidų, tiesiogiai susijusių su tradicinių amatų kūrimu ir plėtra. Remiami tradiciniai amatai, kurie nurodyti Tradicinių amatų klasifikacijos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. 3D-481 (Žin., 2008, Nr. 102-3936) (toliau – Tradicinių amatų aprašas), ir sertifikuoti vadovaujantis Tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų mokymo programų, tradicinių mugių sertifikavimo, tradicinių amatų meistrų sertifikavimo ir atestavimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. gegužės 21 d. nutarimu Nr. 529 (Žin., 2008, Nr. 66-2508) (toliau – Sertifikavimo taisyklės). Tradiciniams amatams, patenkantiems į neremiamų veiklos rūšių sąrašą, pateiktą Taisyklių 2 priede, parama neskiriama. Tiesiogiai su tradicinių amatų veikla nesusijusios, projekte, teikiamame pagal antrąją veiklos sritį, numatytos išlaidos finansuojamos Taisyklių 12.1 punkte nustatyta tvarka. Kai paramos kreipiamasi naujai tradicinių amatų puoselėjimo veiklai pradėti, tačiau tautinio paveldo produkto (-ų) sertifikatą (-us) pareiškėjas pateikia ne su paramos paraiška, o įsipareigoja pristatyti vėliausiai su paskutiniu metu mokėjimo prašymu, Agentūra turi užtikrinti, kad iki paskutiniojo mokėjimo prašymo pateikimo dienos pareiškėjui išmokėta paramos lėšų dalis sudarys ne daugiau kaip 65 proc. patirtų tinkamų finansuoti projekto išlaidų;

12.3. bendrosios išlaidos finansuojamos Taisyklių 12.1 punkte nustatyta tvarka, neatsižvelgiant į Taisyklių 12.2 punktą.

13. Parama pagal Priemonę turi būti skiriama atsižvelgiant į Taisyklių 10, 12, 16 punktuose nurodytas nuostatas ir nepažeidžiant:

13.1. *de minimis* pagalbos teikimo reikalavimų, taikomų vadovaujantis 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1998/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL 2006 L 379, p. 5). Bendra pagalbos suma, suteikta tai pačiai įmonei ar asmeniui, negali viršyti 690 560 Lt (šešių šimtų devyniasdešimt tūkstančių penkių šimtų šešiasdešimties litų) per einamuosius ir dvejus ankstesnius jo mokestinius metus (išskyrus Taisyklių 13.2 punkte nurodytą atvejį);

13.2. Komisijos komunikatų „Bendrijos laikinoji valstybės pagalbos priemonių sistema siekiant padidinti galimybes gauti finansavimą dabartinės finansų ir ekonomikos krizės sąlygomis“ ir „Sąjungos laikinosios valstybės pagalbos priemonių sistemos siekiant padidinti galimybes gauti finansavimą dabartinės finansų ir ekonomikos krizės sąlygomis pakeitimas“, taip pat Valstybės

pagalbos schemas N 523/2009 ir Valstybės pagalbos schemas SA.32575 (2011/N) nuostatų, pagal kurias ekonominio sunkmečio laikotarpiu (2008 m. sausio 1– 2011 m. gruodžio 31 d., sprendimą dėl paramos skyrimo priimant ne vėliau kaip iki 2011 m. gruodžio 31 d.):

13.2.1. bendra nuo 2008 m. sausio 1 iki 2011 m. gruodžio 31 d. pagalbos gavėjo gautos *de minimis* pagalbos ir laikotarpiu nuo šios Taisyklių redakcijos įsigaliojimo dienos iki 2011 m. gruodžio 31 d. pagal Taisyklės teikiamos pagalbos suma kartu negali viršyti 1 726 400 Lt (vieno milijono septynių šimtų dvidešimt šešių tūkstančių keturių šimtų litų);

13.2.2. vadovaujantis Taisyklėmis teikiama pagalba negali būti teikiama kartu su *de minimis* pagalba, skirta pagal reglamento (EB) Nr. 1998/2006 nuostatas toms pačioms reikalavimus atitinkančioms išlaidoms finansuoti;

13.2.3. bendra pagalbos, skirtos pagal Komisijos komunikato „Bendrijos laikinoji valstybės pagalbos priemonių sistema siekiant padidinti galimybes gauti finansavimą dabartinės finansų ir ekonomikos krizės sąlygomis“ 4.2.2 punkto ir Komisijos komunikato „Sąjungos laikinosios valstybės pagalbos priemonių sistemos siekiant padidinti galimybes gauti finansavimą dabartinės finansų ir ekonomikos krizės sąlygomis pakeitimas“ 2.2 punkto nuostatas, suma ir pagal šių Taisyklių nuostatas ketinamos suteikti pagalbos suma negali viršyti 1 726 400 Lt (vieno milijono septynių šimtų dvidešimt šešių tūkstančių keturių šimtų litų);

13.2.4. Taisyklių 13.2.1, 13.2.2 ir 13.2.3 punktų nuostatos netaikomos įmonėms, užsiimančioms apgyvendinimo paslaugų teikimu.

14. Didžiausia bendra pareiškėjo ir jo sutuoktinio pagal Programos investicines priemones gauta paramos suma turi atitikti Taisyklių 13 punkte nurodytus reikalavimus.

15. Pareiškėjas, paramos gavėjas projekto įgyvendinimo laikotarpiu tuo pačiu metu negali dalyvauti kitose investicinėse Programos priemonėse. Pakartotinai investicinės paramos pagal šią ar kitas Programos priemones galima kreiptis tik įgyvendinus ankstesnįjį projektą:

15.1. ne anksčiau kaip pateikus paskutinįjį mokėjimo prašymą ir galutinę projekto įgyvendinimo ataskaitą, išskyrus Taisyklių 15.2 punkte nurodytą atvejį;

15.2. pareiškėjai, dalyvaujantys Lietuvos kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonėje „Pusiau natūrinis ūkininkavimas“ (toliau – PNŪ), pakartotinai paramos pagal Programos investicines priemones gali kreiptis tik jei iki paramos paraiškos pagal Programos investicinę priemonę pateikimo dienos įvykdė visas investicijas ir įsipareigojimus, susijusius su PNŪ, ir pateikė tai įrodančius dokumentus.

16. Jei pareiškėjas naudojasi kredito įstaigų išduotais kreditais projektui, kuriam prašoma paramos, finansuoti ir pareiškėjui teikiama valstybės pagalba, kompensuojant dalį kredito įstaigai sumokėtų palūkanų ir (arba) dalį garantinio užmokesčio, didžiausia bendra paramos, skiriamos pagal Taisyklės, ir valstybės pagalbos lėšų suma bei intensyvumas vienam projektui ir jo tinkamoms finansuoti išlaidoms negali viršyti Taisyklėse nustatytų dydžių. Tokiu atveju tinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos Taisyklių reikalavimus atitinkančios ir su projekto įgyvendinimu susijusios išlaidos, patirtos po prašymo kompensuoti dalį palūkanų ir (arba) dalį garantinio užmokesčio pateikimo dienos.

V. GALIMI PAREIŠKĖJAI IR PARAMOS GAVĖJAI

17. Paramos gali kreiptis veikiantis ar naujai įsteigtas privatus juridinis asmuo, atitinkantis labai mažai įmonei keliamus reikalavimus (toliau – labai maža įmonė).

18. Paramos paraišką pareiškėjas teikia individualiai.

19. Paramos paraiška išregistruojama ir (arba) projekto finansavimas nutraukiamas, jei bet kuriame paramos paraiškos administravimo ar projekto priežiūros etape Agentūra gauna informaciją, kad pareiškėjui (įmonei) iškelta byla dėl bankroto ir (arba) jis likviduojamas.

VI. NETINKAMI PAREIŠKĖJAI

20. Pareiškėjui parama neteikiama, jei:

20.1. pareiškėjas neatitinka Taisyklių V skyriuje nustatytų reikalavimų;

20.2. pareiškėjui (įmonei) iškelta byla dėl bankroto ir (arba) jis likviduojamas, ir (arba) 2008 m. liepos 1 d. yra patyręs sunkumų, kaip apibrėžta Komisijos komunikato „Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti“ (2004/C 244/02) (OL 2004 C 244, p. 2) 2.1 dalyje;

20.3. pareiškėjas paramos paraiškoje, pridedamuose ar pagal paklausimą pateiktuose dokumentuose sąmoningai pateikė neteisingą informaciją;

20.4. pareiškėjas dėl subjektyvių priežasčių nevykdo ankstesnio projekto verslo plane užsibrėžtų tikslų ir priežiūros rodiklių. Tokiu atveju jis netenka teisės kreiptis paramos pagal investicines priemones iki tol, kol bus pašalinti veiklos trūkumai;

20.5. yra priimtas galutinis sprendimas dėl:

20.5.1. pareiškėjo, ketinusio gauti arba gavusio paramą iš Specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros paramos programos (toliau – SAPARD), Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo, EŽŪFKP, Žuvininkystės orientavimo finansinio instrumento, Europos žuvininkystės fondo, paramos sutarties sąlygų pažeidimo, apie kurį teisės aktų nustatyta tvarka buvo pranešta Europos Komisijai. Tokiu atveju pareiškėjas neturi teisės pretenduoti į paramą vienerius metus nuo galutinio sprendimo priėmimo dienos;

20.5.2. paramos neskyrimo dėl padaryto pažeidimo. Tokiu atveju pareiškėjas neturi teisės pretenduoti į paramą vienerius metus nuo galutinio sprendimo priėmimo dienos;

20.5.3. pareiškėjo įvykdytos nusikalstamos veikos, susijusios su parama. Tokiu atveju pareiškėjas neturi teisės pretenduoti į paramą dvejus metus nuo galutinio sprendimo priėmimo dienos.

VII. TINKAMUMO GAUTI PARAMĄ KRITERIJAI

21. Tinkamumo gauti paramą pagal Priemonę kriterijai:

21.1. paramos paraišką teikia subjektas, įvardytas galimu pareiškėju Taisyklių V skyriuje ir neatitinkantis Taisyklių 20 punkte numatytų atvejų;

21.2. projektas atitinka Priemonės tikslus;

21.3. projekto veikla patenka į pagal Priemonę remiamos veiklos rūšių sąrašą, pateiktą Taisyklių 1 priede, ir nepatenka į neremiamos veiklos rūšių sąrašą, pateiktą Taisyklių 2 priede;

21.4. pareiškėjas užtikrina, kad projekte numatytos išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų nacionalinių programų, EB fondų, kitų tarptautinių programų ir fondų;

21.5. pareiškėjas neturi įsiskolinimų Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui ir Valstybinio socialinio draudimo fondui, išskyrus atvejus, kai Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka pareiškėjui yra atidėti mokesčių arba socialinio draudimo įmokų mokėjimo terminai (atitiktis šiam kriterijui gali būti tikslinama paramos paraiškos vertinimo metu);

21.6. pareiškėjas užtikrina tinkamą projekto finansavimo šaltinį – skolintas lėšas, paramos lėšas, iš projekte numatytos veiklos gautinas lėšas – kuris turi būti pagrįstas verslo plano finansinių ataskaitų duomenimis. Skolintos lėšos pagrindžiamos su paramos paraiška pateikiant dokumentus, įrodančius paskolos suteikimo galimybę. Iki mokėjimo prašymo pateikimo, jei projektas ar projekto dalis įgyvendinama skolintomis lėšomis, paramos gavėjas Agentūrai turi pateikti pasirašytą paskolos sutartį ar susitarimą dėl paskolos suteikimo projektui ar projekto daliai finansuoti arba raštu patvirtinti, kad projektą ar atitinkamą projekto dalį įgyvendins nuosavomis lėšomis. Agentūra

neatsako už kreditoriaus turimų lėšų patikimumą, realumą, prievolių vykdymą Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka ir už kreditoriaus ir paskolos gavėjo įsipareigojimų nevykdymą. Pareiškėjas, pradėdamas vykdyti projekte numatytą veiklą, pradžios balanse nurodo turimas lėšas, skirtas veiklai vykdyti. Atsakomybė už nurodytas turimas lėšas tenka pareiškėjui;

21.7. pareiškėjas tvarko ir (arba) įsipareigoja tvarkyti buhalterinę apskaitą Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatyme (Žin., 2001, Nr. 99-3515), Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatyme (Žin., 2001, Nr. 99-3516, 2008, Nr. 79-3098) ir kituose teisės aktuose nustatyta tvarka bei vadovaujasi ir (arba) įsipareigoja vadovautis galiojančiais Verslo apskaitos standartais, skelbiamais viešosios įstaigos „Audito ir apskaitos tarnyba“ interneto svetainėje (www.aat.lt). Kartu su paramos paraiška pateikiami finansinės atskaitomybės dokumentai (pelno (nuostolio), pinigų srautų ir balanso ataskaitos) už šiuos laikotarpius:

21.7.1. veiklą vykdančios ūkio subjektai pateikia finansinės atskaitomybės dokumentus už ataskaitinius ir praėjusius ataskaitinius metus ir finansinės prognozes, sudarytas visam planuojamajam laikotarpiui;

21.7.2. nauji ūkio subjektai pateikia ataskaitinių metų finansinę atskaitomybę (jei yra) arba ūkinės veiklos pradžios balansą ir finansinės prognozes, sudarytas visam planuojamajam laikotarpiui;

21.8. labai maža įmonė įregistruota ir veikia kaimo vietovėje, t. y. vietovėje, kurios gyventojų skaičius neviršija šešių tūkstančių. Savivaldybių centrai nepriskiriami prie vietovių, tinkamų paramai gauti;

21.9. projektas įgyvendinamas kaimo vietovėje, t. y. vietovėje, kurios gyventojų skaičius neviršija šešių tūkstančių. Projektams, kurių įgyvendinimo vieta yra savivaldybės centras, parama neteikiama. Parama projektams, pagal kuriuos paramos prašoma remiamoms, Taisyklių 1 priede nurodytoms apgyvendinimo paslaugoms (vaikų poilsio stovyklų paslaugoms), kurių įgyvendinimo vieta yra žemėje, priklausančioje sodo bendrijai, neteikiama;

21.10. nekilnojamasis turtas, į kurį investuojama, pareiškėjo valdomas teisėtais pagrindais šia tvarka:

21.10.1. projekto įgyvendinimo vietoje žemė, įskaitant žemę po pastatais, statiniais, priklauso pareiškėjui nuosavybės teise arba yra pareiškėjo nuomojama, arba kitaip užsitikrinamas teisėtas naudojimas ja ne trumpiau kaip septynerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo dienos. Žemės nuomos ar kito teisėto naudojimosi ja sutartis turi būti įregistruota Nekilnojamojo turto registre;

21.10.2. pastatai, statiniai, patalpos, kuriuose pagal projektą atliekami kapitalinio remonto darbai, priklauso pareiškėjui nuosavybės teise arba yra nuomojami, arba kitaip užsitikrinamas teisėtas naudojimas jais ne trumpiau kaip penkerius arba, projektą įtraukus į rizikingų projektų sąrašą, septynerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo dienos. Pastatų, statinių ir (arba) patalpų nuomos ar kito teisėto naudojimosi jais sutartis turi būti įregistruota Nekilnojamojo turto registre;

21.10.3. naujai statomi, rekonstruojami pastatai, statiniai, patalpos priklauso pareiškėjui nuosavybės teise;

21.10.4. tokiu atveju, kai Taisyklių 21.10.1 arba 21.10.2 punktuose minimas turtas priklauso pareiškėjui su kitais asmenimis arba pareiškėjui bendrosios dalinės arba bendrosios jungtinės nuosavybės teise su kitais asmenimis, pateikiamas rašytinis bendraturčio (-ių) sutikimas investuoti į jam (jiems) kartu su pareiškėju priklausantį turtą ir plėtoti verslo plane (projekto apraše) numatytą veiklą ne trumpiau kaip penkerius arba, projektą įtraukus į rizikingų projektų sąrašą, septynerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo dienos;

21.11. pareiškėjas įsipareigoja, esant draudimo paslaugų prieinamumui, apdrausti turtą, kuriam įsigyti ar sukurti bus panaudota parama, ne trumpesniai kaip penkerių arba, projektą įtraukus į rizikingų projektų sąrašą, septynerių metų laikotarpiui nuo paramos sutarties pasirašymo: projekto įgyvendinimo laikotarpiui – didžiausiu turto atkuriamosios vertės draudimu nuo visų galimų rizikos atvejų, o įgyvendinus projektą – likutine verte, atsižvelgiant į atitinkamos rūšies turto naudojimo laiką ir taikomas turto nusidėvėjimo normas. Įvykus draudžiamajam įvykiui pareiškėjas, paramos gavėjas įsipareigoja kuo greičiau, bet ne vėliau kaip per 10 darbo dienų apie tai pranešti Agentūrai.

Reikalavimas gali būti netaikomas, jei pareiškėjas įrodo, kad apdrausti paramos lėšomis įgytą ar sukurtą turtą nėra galimybių, ir kartu su mokėjimo prašymu pateikia bent tris šį faktą patvirtinančius oficialius skirtingų draudimo įmonių atsisakymo suteikti draudimo paslaugas raštus. Tokiu atveju pareiškėjas, pateikdamas paramos paraišką ir pasirašydamas paramos sutartį, privalo išsipareigoti, jog, įvykus įvykiui, kurio metu buvo sunaikintas projekto lėšomis įsigytas ar sukurtas turtas, Agentūrai sugrąžins projektui įgyvendinti skirtą paramos lėšų dalį;

21.12. pareiškėjas išsipareigoja be rašytinio Agentūros sutikimo mažiausiai penkerius arba, projektą įtraukus į rizikingų projektų sąrašą, septynerius metus nuo sprendimo skirti paramą priėmimo dienos nekeisti remiamos veiklos pobūdžio, projekto įgyvendinimo reikalavimų ir nuosavybės formos, neparduoti ir kitaip neperduoti kitam asmeniui už paramos lėšas įgytos nuosavybės, nenutraukti projekto veiklos, nekeisti projekto įgyvendinimo vietos. Leidimą įkeisti turtą kredito įstaigoms Agentūra gali suteikti tik tiems paramos gavėjams, kurie paraiškoje kredito įstaigos suteiktą paskolą įvardijo kaip vieną iš projekto finansavimo šaltinių. Už paramos lėšas įsigytas turtas negali būti įkeistas kitiems paskolas projektui įgyvendinti suteikusiems fiziniams ar juridiniams asmenims;

21.13. visos investicijos atitinka EB darbo saugos reikalavimus, kaip nurodyta Techniniame reglamente „Mašinų sauga“, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2000 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. 28 (Žin., 2000, Nr. 23-601; 2007, Nr. 129-5249), ir Elektrotechninių gaminių saugos techniniame reglamente, patvirtintame Lietuvos Respublikos ūkio ministro ir Lietuvos standartizacijos departamento direktoriaus 1999 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. 351/61 (Žin., 1999, Nr. 90-2663; 2001, Nr. 54-1932);

21.14. pareiškėjas pateikia verslo planą, parengtą pagal šių Taisyklių 3 priede nustatytą formą (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas iki šiame punkte numatyto reikalavimo įsigaliojimo datos sudarė sutartį parengti verslo planą pagal Verslo plano finansinei paramai gauti pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos III krypties „Gyvenimo kokybė kaimo vietovėse ir kaimo ekonomikos įvairinimas“ priemonės reikalavimų aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. 3D-349 (Žin., 2007, Nr. 81-3345);

21.15. pareiškėjas verslo plane įrodo, kad ūkio subjektas atitinka ir ateityje atitiks ekonominio gyvybingumo rodiklių reikšmes, nurodytas Ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės, ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. 3D-350 (Žin., 2009, Nr. 59-2335; 2010, Nr. 48-2364);

21.16. jei projekte numatyti statybos (nauja statyba, rekonstrukcija, kapitalinis remontas) ir (arba) infrastruktūros projekto įgyvendinimo vietoje kūrimo darbai, pateikiami šie dokumentai:

21.16.1. numatytiems statybos (nauja statyba, rekonstrukcija, kapitalinis remontas) ir (arba) infrastruktūros kūrimo darbams, vadovaujantis Statybos techninio reglamento STR 1.05.06:2005 „Statinio projektavimas“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-708 (Žin., 2005, Nr. 4-80), nuostatomis, turi būti parengtas techninis projektas su visomis sudedamosiomis jo dalimis, kuris kartu su išduotu statybos leidimu Agentūrai pateikiamas kartu su paramos paraiška, arba, negavus statybos leidimo iki paramos paraiškos pateikimo, vėliausiai su pirmuoju mokėjimo prašymu. Statinio projekto aplinkos apsaugos dalis, parengta vadovaujantis Statybos techninio reglamento STR 1.05.05:2004 „Statinio projekto aplinkos apsaugos dalis“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 701 (Žin., 2004, Nr. 50-1675), nuostatomis, į statinio techninį projektą įtraukiama tik tuo atveju, jei tai yra privaloma vadovaujantis Statybos techninio reglamento STR 1.05.06:2005 „Statinio projektavimas“ ir kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatomis. Jei projekte numatyta nesudėtingų (tarp jų – laikinų) statinių statyba kultūros paveldo objekto ar saugojamojoje teritorijoje, kartu su paramos paraiška arba vėliausiai su pirmuoju mokėjimo prašymu pareiškėjas turi pateikti atsakingų institucijų patvirtintą supaprastintą techninį projektą, parengtą vadovaujantis Statybos techniniu reglamentu STR1.01.07:2002 „Nesudėtingi (tarp jų laikini) statiniai“, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos

ministro 2002 m. balandžio 16 d. įsakymu Nr. 184 (Žin., 2002, Nr. 43-1639). Jei projekte numatyta nesudėtingų (tarp jų – laikinų) statinių statyba nebus vykdoma kultūros paveldo objekto ar saugojamojoje teritorijoje, kartu su paramos paraiška pareiškėjas turi pateikti kitus bendruosius projektinius dokumentus, kaip tai nurodyta Statybos techniniame reglamente STR1.01.07:2002 „Nesudėtingi (tarp jų laikini) statiniai“;

21.16.2. jei nėra galimybės statybos leidimo ir statinio techninio projekto pateikti kartu su paramos paraiška, paramos paraiškos pateikimo momentu turi būti pateiktas statinio projektavimo sąlygų sąvadas, parengtas vadovaujantis Statybos techninio reglamento STR 1.05.07:2002 „Statinio projektavimo sąlygų sąvadas“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 215 (Žin., 2002, Nr. 54-2153), nuostatomis, į kurių turėtų pateikti projekto brėžiniai, bendrieji sprendinių duomenys, aiškinamasis raštas ir sprendinius pagrindžiantys skaičiavimai (atlikti Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka). Statinio projekto aplinkos apsaugos dalis, parengta vadovaujantis Statybos techninio reglamento STR 1.05.05:2004 „Statinio projekto aplinkos apsaugos dalis“ nuostatomis, į statinio projektavimo sąlygų sąvadą įtraukiama tik tuo atveju, jei tai yra privaloma vadovaujantis Statybos techninio reglamento STR 1.05.07:2002 „Statinio projektavimo sąlygų sąvadas“ ir kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatomis. Jei projekte numatyta nesudėtingų (tarp jų – laikinų) statinių statyba, turi būti tenkinami Taisyklių 21.16.1 nurodyti šių statinių statybai taikomi reikalavimai ir su paramos paraiška pateikiami projekto brėžiniai, bendrieji sprendinių duomenys, aiškinamasis raštas ir sprendinius pagrindžiantys skaičiavimai. Jei pareiškėjas statybos leidimą bei techninį projektą ar supaprastintą techninį projektą teikia su paramos paraiška, projektavimo sąlygų sąvado pateikti nereikia;

21.16.3. jei, nustatant investicijų vertę, nesivadovaujama statinių didžiausiais įkainiais, nurodytais Tinkamų finansuoti išlaidų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės didžiausiųjų įkainių nustatymo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. 30-330 (Žin., 2007, Nr. 78-3158, Nr. 103-4234; 2008, Nr. 122-4638; 2009, Nr. 125-5414), statinių techniniuose projektuose numatytioms investicijoms pagrįsti turi būti pateiktos projektinės sąmatos, kurios turi būti patvirtintos atestuoto tai veiklos sričiai projekto vadovo parašu;

21.16.4. statinių projektams (išskyrus nesudėtingų (tarp jų laikinų) statinių statybos atvejus), kurių sąmatinė vertė yra didesnė kaip 500 000 Lt (penki šimtai tūkstančių litų), vadovaujantis Statybos techninio reglamento STR.1.06.03:2002 „Statinio projekto ekspertizė ir statinio ekspertizė“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 214 (Žin., 2002, Nr. 55-2200), nuostatomis, turi būti atlikta statinio techninio projekto statybos skaičiuojamosios kainos dalies ekspertizė. Ekspertizės išvada turi būti parengta įstaigos, turinčios teisę užsiimti šia veikla. Ši nuostata netaikoma, jei projekte numatyta nesudėtingų (tarp jų – laikinų) statinių statyba;

21.16.5. jei projekte numatyta statyba, rekonstrukcija, kapitalinis remontas, tačiau jiems paramos neprašoma, Taisyklių 21.16.1–21.16.4 punktuose nurodyti reikalavimai netaikomi. Atitiktis Taisyklių 21.16.1–21.16.4 punktuose nurodytiems reikalavimams gali būti tikslinama paramos paraiškos vertinimo metu;

21.17. jei projekte numatyta vykdyti licencijuotą veiklą ar veiklą, kuriai vykdyti turi būti išduotas leidimas, arba jei projektas skirtas tradiciniams amatams puoselėti, pareiškėjas (įmonė) licenciją, leidimą arba, pradėdamas naują tradicinių amatų puoselėjimo veiklą, tautinio paveldo produkto (-ų) sertifikata (-us), išduotą (-us) vadovaujantis Sertifikavimo taisyklėmis, Agentūrai įsipareigoja pateikti vėliausiai kartu su paskutiniu mokėjimo prašymu;

21.18. jei projekte numatyta vykdyti veiklą, susijusią su energijos ir elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių gamyba, iš atsinaujinančių energijos išteklių ar atliekų biudujas, biokurą gaminančių įrenginių eksploatavimu, pakaitinio kuro (granulių) ir kitos panašios produkcijos gamyba, kaip tai nurodyta Taisyklių 1 priedo 1.18, 1.87, 1.88 ir 1.92 punktuose, ne mažiau kaip 50 proc. produkcijos turi būti gaminama pardavimui;

21.19. labai maža įmonė kompetentinga projekte numatytos veiklos srityje. Laikoma, kad pareiškėjas atitinka šį reikalavimą, jeigu jis atitinka bent vieną iš šių sąlygų:

21.19.1. bent vienas labai mažos įmonės darbuotojas:

21.19.1.1. yra įgijęs arba siekia įgyti (šiuo metu studijuoja) išsilavinimą, profesinę kvalifikaciją arba yra išklauses (šiuo metu studijuoja) švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo ar papildomos kompetencijos įgijimo programą (-as), susijusią (-ias) su projekte numatyta veikla, arba Lietuvos Respublikos meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatyme (Žin., 1996, Nr. 84-2002; 2004, Nr. 153-5573) nustatyta tvarka jam yra suteiktas meno kūrėjo statusas už nuopelnus projekte numatytos vykdyti veiklos srityje;

21.19.1.2. ataskaitiniais ir (arba) einamaisiais metais iki paramos paraiškos pateikimo užsiima konkrečia, projekte numatyta ne žemės ūkio veikla;

21.19.1.3. įsipareigoja nuo paramos sutarties pasirašymo dienos projekto įgyvendinimo laikotarpiu kelti kvalifikaciją verslumo srityje, t. y. išklaudyti specializuotus kursus, susijusius su verslumo ugdymu, ir pateikti tai patvirtinantį pažymėjimą iki projekto įgyvendinimo pabaigos (ne vėliau kaip su paskutiniu mokėjimo prašymu);

21.19.2. labai maža įmonė vykdo projekte nurodytą veiklą ne mažiau kaip vienerius metus iki paramos paraiškos pateikimo ir gauna iš šios veiklos pajamų;

21.20. ne mažiau kaip 50 proc. labai mažos įmonės darbuotojų yra nuolatiniai kaimo gyventojai;

21.21. labai maža įmonė užsiima ne žemės ūkio veikla arba pajamos iš įmonės vykdomos ne žemės ūkio veiklos sudaro daugiau kaip 50 proc. visų įmonės ūkinės ir komercinės veiklos pajamų;

21.22. labai maža įmonė įsipareigoja išlikti savarankiška įmone mažiausiai penkerius arba, projektą įtraukus į rizikingų projektų sąrašą, septynerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo dienos:

21.22.1. įmonė nėra ir ne mažiau kaip penkerius arba, projektą įtraukus į rizikingų projektų sąrašą, septynerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo dienos nebus priskiriama įmonei partnerei arba susijusiai įmone, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (Žin., 1998, Nr. 109-2993; 2007, Nr. 132-5354);

21.22.2. pareiškėją (įmonę) kontroliuojantis fizinis asmuo, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo (Žin., 2002, Nr. 35-1271) 2 straipsnio 3 punkte, paramos paraiškos pateikimo metu nėra ir penkerius arba, projektą įtraukus į rizikingų projektų sąrašą, septynerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo dienos įsipareigoja netapti kitą (-us) juridinį (-ius) asmenį (-is) kontroliuojančiu asmeniu.

VIII. TINKAMOS IR NETINKAMOS FINANSUOTI IŠLAIDOS

22. Projekto įgyvendinimo trukmė turi būti nurodyta paramos paraiškoje, verslo plane ir negali viršyti 36 mėnesių nuo sprendimo skirti paramą priėmimo dienos.

23. Projekte turi būti numatytos išlaidos, kurios susijusios su projekto įgyvendinimu. Perkamos prekės turi būti naujos, atitinkančios teisės aktų nustatytus reikalavimus. Paramos lėšomis finansuojamos tik tinkamos finansuoti ir projektui įgyvendinti būtinos išlaidos, padarytos laikantis pirkimo procedūrų, nurodytų Administravimo taisyklėse, ir numatytos paramos sutartyje. Tinkamos finansuoti išlaidos turi būti aiškiai išvardytos pagal išlaidų kategorijas, o ne pateikiamos bendra suma. Jei iki paramos paraiškos pateikimo prekių, paslaugų ir (arba) darbų pirkimai neatlikti, tinkamų finansuoti išlaidų sumai pagrįsti turi būti pateikiamas bent vienas komercinis pasiūlymas arba viešai tiekėjų pateikta informacija (internete, reklaminėje medžiagoje ir pan.).

24. Tinkamomis finansuoti pripažįstamos išlaidos:

24.1. būtinos projektui vykdyti ir numatytos paramos sutartyje;

24.2. bendrosios išlaidos, kurios yra tiesiogiai susijusios su projekto parengimu ir administravimu, ir išlaidos, pareiškėjo patirtos įgyvendinant projektą. Tiek bendrosios, tiek projekto įgyvendinimo išlaidos turi būti patirtos ne anksčiau kaip prieš dvejus metus iki paramos paraiškos pateikimo dienos. Išlaidos nefinansuojamos, jeigu parama projektui neskiriama arba išlaidos nėra nurodytos tinkamų finansuoti išlaidų sąrašė, pateiktame Taisyklių 26 punkte, arba jei jos padarytos nesilaikant Administravimo taisyklėse nurodytų pirkimo procedūrų;

24.3. faktiškai patirtos, įtrauktos į paramos gavėjo apskaitą ir kurios gali būti nustatytos, pagrįstos ir patvirtinamos išlaidų pagrindimo ir išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentais.

25. Išperkamosios nuomos būdu įsigytas projektui įgyvendinti reikalingas turtas turi tapti paramos gavėjo nuosavybe iki projekto įgyvendinimo pabaigos.

26. Tinkamų finansuoti išlaidų kategorijos:

26.1. projekte numatyti veiksmai vykdyti skirtų gamybinių ir kitų būtinų pastatų, statinių statyba, rekonstrukcija, kapitalinis remontas. Projekte numatyti veiksmai vykdyti skirtų gamybinių ir kitų būtinų pastatų, statinių statybą, rekonstrukciją, kapitalinį remontą atliekant ūkio būdu, finansuojamas tik naujų statybinių medžiagų įsigijimas;

26.2. naujos technikos ir įrangos, baldų, skirtų projekto reikmėms, įsigijimas ir įrengimas projekto įgyvendinimo vietoje, prie kurių priskiriama:

26.2.1. kompiuterinė ir programinė įranga, pramoniniai spausdintuvai, daugiafunkciniai spausdinimo prietaisai;

26.2.2. motorinės kelių transporto priemonės (išskyrus Taisyklių 27.4.1 punkte nurodytus atvejus), atsižvelgiant į jų kategorijas, klases ir joms priskirtus kėbulų tipų kodus, nustatytus vadovaujantis Motorinių transporto priemonių ir jų priekabų kategorijų ir klasių pagal konstrukciją reikalavimais, patvirtintais Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos viršininko 2008 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 2B-479 (Žin., 2008, Nr. 141-5606);

26.2.3. vidaus vandenų transporto priemonės (išskyrus Taisyklių 27.4.2 punkte nurodytus atvejus), atsižvelgiant į jų klasifikavimą, nustatytą vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodeksu (Žin., 1996, Nr. 105-2393), ir tik tais atvejais, kai projektas susijęs su rekreacinių paslaugų teikimu, kaip nurodyta Taisyklių 1 priedo 1.99 punkte;

26.2.4. kita projektui įgyvendinti ir projekte numatyti veiksmai vykdyti būtina technika ir (arba) įranga, baldai;

26.3. verslo infrastruktūros projekto įgyvendinimo vietoje kūrimas (apšvietimo, privažiavimo įrengimo sklypo, kuriame įgyvendinamas projektas, ribose, vandens tiekimo (įskaitant vandens gręžinį) ir nuotekų šalinimo sistemos įrengimo ir (arba) sutvarkymo, energijos iš atsinaujinančių išteklių tiekimo sistemos įrengimo ir (arba) sutvarkymo, daugiamečių augalų įsigijimo ir kitos su projekto įgyvendinimu susijusios infrastruktūros kūrimo ar gerinimo darbų išlaidos);

26.4. interneto svetainės sukūrimas;

26.5. bendrosios išlaidos. Finansuojama bendrųjų išlaidų suma be pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) negali būti didesnė kaip:

26.5.1. 10 000 Lt (dešimt tūkstančių litų), išskyrus Taisyklių 26.5.2 punkte nurodytą atvejį;

26.5.2. 20 000 Lt (dvidešimt tūkstančių litų), jei projekte numatyti naujos statybos, rekonstrukcijos, kapitalinio remonto ir (arba) infrastruktūros kūrimo darbai, kuriems vykdyti būtina gauti statybos leidimą;

26.6. projekto viešinimo išlaidos, atliekamos vadovaujantis Informavimo apie Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą ir suteiktos paramos viešinimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 26 d. įsakymu Nr. 3D-191 (Žin., 2007, Nr. 48-1868).

27. Netinkamos finansuoti išlaidos:

27.1. nenumatytos projekte, nesusijusios su projektu ir remiama veikla, neatitinkančios Taisyklėse nustatytų reikalavimų ir neįvardytos Taisyklių 26 punkte;

27.2. trumpalaikio turto įsigijimo išlaidos, išskyrus naujų statybinių medžiagų įsigijimo išlaidas;

27.3. paprastojo (einamojo) remonto išlaidos;

27.4. išlaidos, patirtos įsigyjant šias transporto priemones:

27.4.1. motorines kelių transporto priemones, priklausančias L kategorijai ar jai prilyginamas (mopedus, motociklus, triračius, keturračius motociklus, bagius, kartingus ir pan.), taip pat priklausančias M kategorijai ir jai priskiriamų kėbulų tipams (išskyrus autokatafalkus), N kategorijos N₃ klasei ir kėbulų tipams, kurių kodai – BAE, BAF, BAG, BAH, BAK, BAL, BAM, BC, BD, BAN, BAR, BAS, G kategorijai ir jai priskiriamų kėbulų tipams, O kategorijos O₄ klasei ir specialiosios paskirties transporto priemones, kurių kodai – SA, SB, SC, SE, SH, SJ, SL, SM, SN, SP, SR, SS, ST ir SZ, kaip nurodyta Motorinių transporto priemonių ir jų priekabų kategorijų ir klasių pagal konstrukciją reikalavimuose;

27.4.2. vidaus vandenų transporto priemones, priskiriamas žvejybos laivams, sportiniams laivams, asmeniniams laivams (vandens motociklams), plūduriuojantiems įrenginiams, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekse;

27.4.3. visų tipų orlaiviams priskiriamus aparatus (mašinas), kaip apibrėžta Lietuvos Respublikos aviacijos įstatyme (Žin., 2000, Nr. 94-2918) ir kituose tai reglamentuojančiuose teisės aktuose;

27.5. išlaidos reklamai, skirtai ne projektui viešinti;

27.6. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas ir nesilaikant pirkimo procedūrų, nurodytų Administravimo taisyklėse;

27.7. išlaidos, viršijančios Ministerijos nustatytus didžiausiuosius įkainius. Jei pagal pateiktus komercinius pasiūlymus išlaidų vertė yra didesnė už nustatytus didžiausiuosius įkainius, finansuojama pagal nustatytus didžiausiuosius įkainius (ši nuostata netaikoma žemės ūkio paskirties statinių, statinių kaimo vietovėse ir kitų statinių statybos ir (arba) rekonstrukcijos finansavimo atveju, kai pareiškėjas arba paramos gavėjas gali vadovautis statinių didžiausiais įkainiais, nurodytais Tinkamų finansuoti išlaidų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones didžiausiųjų įkainių nustatymo metodikoje, arba Ministerijos nustatyta pirkimų tvarka). Jei pagal pateiktus komercinius pasiūlymus išlaidų vertė yra mažesnė negu pagal nustatytus didžiausiuosius įkainius, finansuojama pagal pasiūlyme pateiktą kainą;

27.8. žemės pirkimo ir (arba) nuomos išlaidos, išlaidos, susijusios su nuomos sutartimi, turto nuomos mokestis, palūkanų mokėjimo, netiesioginės išlaidos, draudimo įmokos;

27.9. gyvūnų, vienmečių augalų įsigijimo išlaidos;

27.10. išlaidos, patirtos naudojant finansų inžinerijos priemones, finansuotas iš EB struktūrinių fondų lėšų, taip pat paramos lėšas, finansuojamas iš kitų nacionalinių programų, EB struktūrinių fondų, bet kurio kito EB ir (arba) tarptautinio fondo lėšų.

28. Pirkimo ir (arba) importo PVM, kurį pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą paramos gavėjas turi ar galėtų turėti galimybę įtraukti į PVM atskaitą (net jei tokio PVM paramos gavėjas į atskaitą neįtraukė), visais atvejais yra netinkamas finansuoti iš paramos lėšų.

IX. PARAMOS PARAIŠKŲ PILDYMO, TEIKIMO, REGISTRAVIMO IR VERTINIMO TVARKA

29. Paramos paraiškos forma pateikiama Taisyklių 4 priede ir skelbiama Ministerijos ir Agentūros interneto svetainėse adresais: www.zum.lt ir www.nma.lt.

30. Paramos paraiška ir dokumentai turi būti pildomi lietuvių kalba. Kita kalba užpildytos paraiškos nepriimamos.

31. Prie paramos paraiškos gali būti pateiktas elektroninis paramos paraiškos variantas (įrašytas į elektroninę laikmeną). Ranka užpildytos paramos paraiškos nepriimamos.

32. Paramos paraiškas priima iš pareiškėjų ir registruoja Agentūra pagal numatomą projekto įgyvendinimo vietą Administravimo taisyklėse nurodytais adresais. Paramos paraiška ir (arba) papildomi dokumentai turi būti pateikti pareiškėjo asmeniškai arba per įgaliotą asmenį. Kitais būdais (pvz., paštu, per kurjerį, faksu arba elektroniniu paštu ir t. t.) arba kitais adresais pateiktos paramos paraiškos nepriimamos.

33. Turi būti pateikiamas vienas originalus paramos paraiškos ir reikalaujamų prie paramos paraiškos pridedamų dokumentų egzempliorius, kurio pirmajame puslapyje nurodoma ORIGINALAS, taip pat paramos paraiškos ir reikalaujamų prie paramos paraiškos pridedamų dokumentų kopija (patvirtinta Agentūros darbuotojo), kurios pirmajame puslapyje nurodoma KOPIJA. Pateikiamos paramos paraiškos ir jos priedų originalas ir kopija turi būti įsegti į atskirus segtuvus.

34. Pareiškėjas privalo pasirašyti kiekvieną paramos paraiškos ir pridedamų dokumentų originalo ir kopijos lapą.

35. Paraišką pateikusiam pareiškėjui ir (arba) įgaliotam asmeniui įteikiamas paramos paraiškos registravimą įrodantis raštas.

36. Apribojimai, taikomi pareiškėjui, po paramos paraiškos užregistravimo Agentūroje ketinančiam pakeisti paramos paraiškoje nurodytus duomenis (numatytas investicijas ir prašomą paramos sumą), ar papildomos informacijos teikimo po paramos paraiškos užregistravimo Agentūroje tvarka taikomi Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka.

37. Paramos paraiškų administracinės atitikties, tinkamumo ir pirmumo vertinimas atliekamas Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka.

38. Prieš užregistruojant paramos paraišką, atliekamas administracinės atitikties tikrinimas, kuris negali trukti ilgiau kaip 1 darbo dieną. Administracinės atitikties tikrinimo metu nustatoma, ar paramos paraiška yra tinkamai užpildyta ir ar pateikti visi paraiškoje nurodyti dokumentai. Jeigu atliekant administracinės atitikties tikrinimą yra nustatoma, kad pateikti ne visi paraiškoje nurodyti dokumentai ir (arba) paramos paraiška užpildyta netinkamai, paramos paraiška neregistruojama ir Agentūros darbuotojas pareiškėjui įteikia pranešimą, kuriame nurodomos paramos paraiškos neregistravimo priežastys.

39. Paramos paraiškos tinkamumo vertinimo metu nustatoma, ar projektas tinkamas gauti paramą iš EŽŪFKP ir bendrojo finansavimo lėšų, numatytų Lietuvos Respublikos valstybės biudžete, ir galima paramos suma, suapvalinta iki sveikųjų skaičių.

40. Projektų atrankos pirmumo kriterijai:

40.1. pareiškėjas arba įmonę kontroliuojantis fizinis asmuo nėra gavęs EB investicinės paramos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai (pagal SAPARD, BPD, Programą);

40.2. prašoma paramos sertifikuotų tradicinių amatų, nurodytų Tradicinių amatų apraše, bet nepatenkančių į neremiamos veiklos rūšių sąrašą, pateiktą Taisyklių 2 priede, plėtrai;

40.3. įgyvendinus projektą sukuriama daugiau darbo vietų;

40.4. projektas įgyvendinamas mažiau palankioje ūkininkauti vietovėje, nustatytoje vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 3D-72 „Dėl mažiau palankių ūkininkauti vietovių“ (Žin., 2004, Nr. 34-1111), arba probleminiame regione, patenkančiame į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarime Nr. 112 „Dėl probleminių teritorijų“ (Žin., 2007, Nr. 15-555) pateiktą sąrašą.

41. Jeigu paramos paraiškoje ir jos prieduose nėra duomenų, leidžiančių nustatyti pareiškėjo atitiktį projektų atrankos pirmumo kriterijui, laikoma, kad pareiškėjas jo neatitinka.

X. PARAMOS PARAIŠKŲ TVIRTINIMAS IR PARAMOS SUTARČIŲ SUDARYMAS

42. Agentūra, įvertinusi paramos paraiškas, parengia nustatytos formos paramos paraiškų vertinimo rezultatų suvestinę ir paramos paraiškų vertinimo ataskaitas, kurias teikia Ministerijai.

43. Ministerijos sudarytas Projektų atrankos komitetas svarsto, kuriuos projektus finansuoti, ir priima rekomendacinio pobūdžio sprendimą dėl finansuotųjų ir nefinansuotųjų projektų.

44. Priimant sprendimą dėl paramos skyrimo turi būti užtikrinama, kad, sudarius paramos sutartis, nebūtų viršyta Priemonei nustatyta metinė planuojama ir metinė likusi projektams finansuoti skirta paramos lėšų suma.

45. Galutinį sprendimą dėl paramos skyrimo ar neskyrimo priima Ministerija. Apie tokį Ministerijos sprendimą Agentūra informuojama per 5 darbo dienas nuo jo priėmimo dienos.

46. Agentūra apie sprendimą dėl paramos skyrimo ar neskyrimo informuoja pareiškėjus registruotu laišku per 5 darbo dienas nuo Ministerijos sprendimo gavimo Agentūroje dienos, nurodydama paramos dydį bei sprendimo apskundimo tvarką.

47. Priėmus sprendimą skirti paramą, Agentūra, vadovaudamasi Administravimo taisyklių nustatyta tvarka, rengia paramos sutartį.

XI. MOKĖJIMO PRAŠYMO TEIKIMO, ADMINISTRAVIMO IR PARAMOS IŠMOKĖJIMO TVARKA

48. Paramos gavėjas po kiekvieno projekto įgyvendinimo etapo, kaip numatyta paramos sutartyje, rengia ir Agentūrai teikia nustatytos formos mokėjimo prašymus. Jei numatytos statybos, jos turi būti vykdomos vienu etapu be tarpinių mokėjimų, tačiau jei technologiškai statybas galima išskirti į kelis etapus, arba jei numatyta kelių atskirų pastatų statyba, ji gali būti vykdoma etapais, ir mokėjimo prašymas pateikiamas baigus kiekvieną statybų etapą.

49. Mokėjimo prašymo forma ir informacija apie pridedamus dokumentus pateikiama Agentūros interneto svetainėje www.nma.lt.

50. Paramos gavėjas mokėjimo prašymą ir susijusius dokumentus turi užpildyti lietuvių kalba. Kita kalba užpildyti mokėjimo prašymai ir dokumentai nepriimami.

51. Paramos gavėjas turi pateikti vieną mokėjimo prašymo originalą, pažymėtą spaudu ORIGINALAS, ir vieną kopiją, pažymėtą spaudu KOPIJA, ir pridedamų dokumentų originalus, Agentūros darbuotojo patvirtintas kopijas. Pateikiami dokumentų originalai, kurie pažymėti atitinkamu spaudu, gražinami paramos gavėjui, o pasiliekomos patvirtintos spaudu TIKRA kopijos.

52. Mokėjimo prašymus paramos gavėjas turi pateikti laiku (paramos sutartyje numatytais terminais), asmeniškai ar per įgaliotą asmenį. Kitais būdais (pvz., paštu, faksu arba elektroniniu paštu) mokėjimo prašymai nebus priimami. Mokėjimo prašymus kartu su reikalaujamais priedais iš paramos gavėjų priima ir registruoja Agentūra pagal projekto įgyvendinimo vietą Administravimo taisyklėse nurodytais adresais.

53. Pavėluotai pateikus mokėjimo prašymą taikomos sankcijos, nustatytos Administravimo taisyklėse. Pavėluotai teikiami mokėjimo prašymai priimami 60 darbo dienų nuo paramos sutartyje nurodytų projekto įgyvendinimo etapų terminų. Vėliau pateikti mokėjimo prašymai nepriimami, išskyrus atvejus, nurodytus Administravimo taisyklėse ir Taisyklių 55 punkte.

54. Jeigu paramos gavėjas dėl pateisinamų priežasčių nori pratęsti mokėjimo prašymo teikimo terminą ar pakeisti paramos objektų paskirstymą tarp paramos dalių, jis iki paramos sutartyje nustatyto atitinkamo termino pabaigos turi Agentūrai pateikti argumentuotą prašymą dėl termino pratęsimo (sutarties keitimo). Prašymas pratęsti mokėjimo prašymo pateikimo terminą turi būti įteiktas asmeniškai paramos gavėjo arba jo įgalioto asmens. Agentūrai priėmus sprendimą atidėti mokėjimo prašymo terminą, Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka keičiama paramos sutartis.

55. Mokėjimo prašymą pateikus pavėluotai dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybių, paramos gavėjas turi Agentūrai raštu paaiškinti vėlavimo priežastis ir pateikti dokumentus, pagrindžiančius vėlavimo priežastis.

56. Paramos gavėjų atsiskaitymai su tiekėjais turi vykti per finansines institucijas.

57. Mokėjimo prašymų vertinimas atliekamas Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka. Agentūra turi įvertinti mokėjimo prašymą ir pateikti Ministerijai pinigų užsakymo paraišką ne vėliau kaip per 40 darbo dienų nuo mokėjimo prašymo gavimo ir užregistravimo Agentūroje dienos. Į šį terminą neįskaičiuojamas paklausimų paramos gavėjui bei patikrų vietoje atlikimo laikas.

58. Šiai Priemonei taikomas išlaidų kompensavimo mokėjimo būdas.

59. Taikant išlaidų kompensavimo mokėjimo būdą paramos gavėjas pradeda įgyvendinti projektą savo lėšomis ir paramos sutartyje nustatytu periodiškumu teikia Agentūrai mokėjimo prašymus, kuriuose deklaruoja patirtas ir apmokėtas išlaidas, pridėdamas išlaidų pagrindimo ir apmokėjimo įrodymo dokumentus ir (arba) jų kopijas, patvirtintas paramos gavėjo ar jo įgalioto asmens parašu ir antspaudu (jei toks turimas).

60. Paramos gavėjas gali pateikti iki šešių mokėjimo prašymų (įskaitant ir galutinį mokėjimo prašymą).

61. Baigęs įgyvendinti projektą, paramos gavėjas pateikia Agentūrai galutinį mokėjimo prašymą, kuriame deklaruoja visas per laikotarpį nuo paskutiniojo mokėjimo prašymo patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti projekto išlaidas ir galutinę projekto įgyvendinimo ataskaitą.

62. Paramos lėšos išmokamos Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka.

XII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

63. Paramos gavėjas Agentūrai projekto įgyvendinimo ataskaitas ir su projektu susijusios veiklos pagrindimo dokumentus teikia Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka.

64. Patikrų vietoje atlikimo tvarka nustatyta Administravimo taisyklėse.

65. Paramos gavėjui nesilaikant paramos suteikimo reikalavimų ir pažeidžiant įsipareigojimus, numatytus Taisyklėse, paramos paraiškoje ir paramos sutartyje, taikomos sankcijos, numatytos Administravimo taisyklėse.

66. Projektinių dokumentų saugojimo reikalavimai, Agentūros ir (arba) Ministerijos priimtų sprendimų, veiksmų ar neveikimo, susijusių su projektu, pateiktų pagal Priemonę, administravimu, vertinimu, atranka, paramos sutarčių rengimu, pasirašymu ir jose nurodytų įsipareigojimų laikymusi, mokėjimo prašymų administravimu, apskundimo tvarka ir kita Taisyklėse nenurodyta informacija pateikiama Administravimo taisyklėse ir kituose su projektu rengimu ir įgyvendinimu susijusiuose teisės aktuose.

67. Pasikeitus Taisyklėse nurodytiems teisės aktams, tiesiogiai taikomos naujos šių teisės aktų nuostatos.
